

บทที่ 3

ระเบียบวิธีในการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตของประชากรในอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น” ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดในการศึกษาประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา การเลือกตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา การวัดตัวแปร การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรในอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ในแต่ละครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน ซึ่งจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของอำเภอบ้านไผ่มีจำนวน 25,532 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนในเขตเทศบาลจำนวน 9,079 ครัวเรือนและครัวเรือนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลจำนวน 16,453 ครัวเรือน (ศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท, 2545:138) ดังนั้นจำนวนครัวเรือนที่ต้องทำการศึกษาเพื่อเป็นตัวอย่างของทั้งจังหวัด จะกำหนดโดยการใช้สูตรการคำนวณจำนวนตัวอย่างของ Taro Yamane (1973:100) จำนวน 400 ครัวเรือน ซึ่งแบ่งเป็นครัวเรือนในเขตเมืองจำนวน 140 ตัวอย่างและเขตชนบทจำนวน 260 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเลือกตัวอย่าง

เนื่องจากอำเภอบ้านไผ่แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 1 เขตเทศบาลและ 10 ตำบลนอกเขตเทศบาล ผู้ศึกษาจะทำการเลือกตัวอย่างโดยใช้วิธี Probability Sampling ในส่วนของพื้นที่ที่จะทำการศึกษา โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างครัวเรือนแบบ Block Sampling ในพื้นที่เขตเมือง และทำการสุ่มในพื้นที่ที่อยู่ในเขตชนบท โดยจะจับฉลากเลือกตัวอย่าง 4 ตำบล และจับฉลากเลือกหมู่บ้านที่อยู่ในตำบลนั้น 1 หมู่บ้าน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างในเขตชนบทตามระบบบัญชีรายชื่อ โดยจัดสัดส่วนของประชากรตัวอย่างในเขตเมืองจำนวน 140 ตัวอย่างและเขตชนบทจำนวน 260 ตัวอย่าง ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง เป็นการเลือกพื้นที่ทำการศึกษาในพื้นที่ของอำเภอบ้านไผ่ โดยให้เขตเทศบาลตำบลบ้านไผ่เป็นพื้นที่ในเขตเมือง และพื้นที่ที่อยู่นอกเหนือจากเขตเทศบาลเป็นพื้นที่ในเขตชนบท ซึ่งประกอบด้วย 10 ตำบล คือ

- ตำบลในเมือง	- ตำบลภูเหล็ก
- ตำบลแคนเหนือ	- ตำบลป่าปอ
- ตำบลบ้านไผ่	- ตำบลหินตั้ง
- ตำบลบ้านลาน	- ตำบลหนองน้ำใส
- ตำบลเมืองเพีย	- ตำบลหัวหนอง

ในขั้นตอนนี้จับฉลากได้ตำบลบ้านไผ่ ตำบลหัวหนอง ตำบลหนองน้ำใส และตำบลในเมือง

ขั้นตอนที่สอง เป็นการสุ่มตัวอย่างครัวเรือนในพื้นที่ที่ศึกษาที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างในขั้นตอนแรก ซึ่งจากการสุ่มตัวอย่างในขั้นตอนแรก โดยจะทำการสุ่มตัวอย่างครัวเรือนตามขั้นตอนต่อไปนี้

ในเขตเมือง ทำการเลือกตัวอย่างโดยใช้วิธี Survey Block เพื่อเลือกตัวอย่างจำนวน 140 ครัวเรือนในเขตเทศบาล โดยจะทำการเลือกทั้งหมด 10 Block และเลือกตัวอย่างครัวเรือนจำนวน 14 ครัวเรือนต่อ 1 Block ในการสุ่มเลือกตัวอย่างนั้น ผู้ศึกษาจะมีการแบ่งแผนที่ของเขตเทศบาลอำเภอบ้านไผ่ออกเป็นตารางในขนาดกว้างและยาวด้านละหนึ่งนิ้ว และคัดเลือกตารางที่มีเขตพื้นที่ของเทศบาลเกินกว่ากึ่งหนึ่งแล้วกำหนดเลขสุ่ม โดยทำการกำหนดตารางที่หนึ่งทางขวามือด้านบนแล้วนับมาทางซ้ายในแถวเดียวกันแล้วสลับมาเป็นจากซ้ายมาทางขวาในแถวถัดมา และสลับกันไปเรื่อยๆ จนครบ แล้วเลือกตัวอย่างจากตารางมา 10 ตาราง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ และทำการวาดแผนที่ในตารางเหล่านั้น เพื่อกำหนดหมายเลขครัวเรือนเพื่อทำการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบเพื่อเลือกครัวเรือนจำนวน 14 ครัวเรือนต่อหนึ่งตาราง จนครบทั้ง 10 ตารางที่สุ่มได้ เพื่อเป็นตัวอย่างของเขตเมือง อำเภอบ้านไผ่

ในเขตชนบท จับฉลากตำบลตัวอย่างตำบลละหนึ่งหมู่บ้าน จากตำบลบ้านไผ่ ตำบลหัว
หนอง ตำบลหนองน้ำใส และตำบลในเมือง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตำบลบ้านไผ่ ประกอบด้วย 11 หมู่บ้าน ดังนี้

- หมู่บ้านหนองฝื่อ	- หมู่บ้านโคกสูง
- หมู่บ้านกุดเป้ง	- หมู่บ้านทุ่งมน
- บ้านเป่า	- หมู่บ้านหัวหนองผักแว่น
- หมู่บ้านโนนละม่อม	- หมู่บ้านหนองกุง
- หมู่บ้านบ้านธาตุ	- หมู่บ้านกกบง
- หมู่บ้านป่าแดง	

ในขั้นตอนนี้จับฉลากได้บ้านหนองฝื่อ

ตำบลหัวหนอง ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน ดังนี้

- หมู่บ้านหัวหนอง	- หมู่บ้านโนนจำ
- หมู่บ้านโนนจิว	- หมู่บ้านหนองหญ้าปล้อง
- หมู่บ้านหนองนาวัว	- หมู่บ้านโนนไผ่

ในขั้นตอนนี้จับฉลากได้หมู่บ้านโนนจิว

ตำบลหนองน้ำใส ประกอบด้วย 10 หมู่บ้าน ดังนี้

- หมู่บ้านหนองน้ำใส	- หมู่บ้านหนองดอกเกี้ยว
- หมู่บ้านลำโรง	- หมู่บ้านนาโน
- หมู่บ้านแคนใต้	- หมู่บ้านหนองนกเขียน
- หมู่บ้านเหมือดแอ่	- หมู่บ้านหลักสิบหก
- หมู่บ้านห้วยนา	- หมู่บ้านโนนสะอาด

ในขั้นตอนนี้จับฉลากได้หมู่บ้านหนองน้ำใส

ตำบลในเมือง ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน ดังนี้

- หมู่บ้านหนองแวงโอง	- หมู่บ้านนาโพธิ์
- หมู่บ้านหนองแวงไร่ 1	- หมู่บ้านศิลา
- หมู่บ้านโสภจจาน	- หมู่บ้านแก่น้อย
- หมู่บ้านโสภคดิ่ง	- หมู่บ้านหนองแวงไร่ 2

ในขั้นตอนนี้จับฉลากได้หมู่บ้านหนองแวงไร่ 1

หลังจากที่ได้หมู่บ้านที่จะศึกษาแล้วเลือกตัวอย่างครัวเรือนที่ใช้ในการศึกษา จากการสุ่มแบบทราบความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยการใช้บัญชีทะเบียนบ้านจากหมู่บ้าน โดยจะทำการเลือกตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เพื่อสุ่มตัวอย่างจากครัวเรือน โดยจะเลือกตัวอย่างที่ไม่ซ้ำซ้อนกัน (Without Replacement) จำนวนทั้งหมด 260 ตัวอย่าง และให้มีสัดส่วนตามจำนวนครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้าน (Proportion) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

บ้านหนองผือ	216 ครัวเรือน	จำนวนตัวอย่าง 68 ครัวเรือน
บ้านโนนจิว	122 ครัวเรือน	จำนวนตัวอย่าง 39 ครัวเรือน
บ้านหนองน้ำใส	230 ครัวเรือน	จำนวนตัวอย่าง 73 ครัวเรือน
บ้านหนองแวงไร่	251 ครัวเรือน	จำนวนตัวอย่าง 80 ครัวเรือน

ขั้นตอนที่สาม เป็นการสุ่มตัวอย่างบุคคลจากครัวเรือน เพื่อเลือกตัวอย่างในครัวเรือนที่สุ่มได้จำนวนครัวเรือนละ 1 คน โดยจะเลือกประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป โดยสอบถามจำนวนสมาชิกทั้งหมดของครัวเรือนและทำการเลือกตัวอย่างจากสมาชิกที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปและจะทำการจับฉลากโดยจะให้เลขลำดับที่ของสมาชิกในการสัมภาษณ์จำนวนสมาชิกของครัวเรือน เป็นตัวเลขแทนสมาชิกคนนั้นๆ หากจับฉลากได้หมายเลขใด ก็จะทำการสัมภาษณ์สมาชิกที่มีลำดับที่ตรงกับหมายเลขที่จับฉลากได้ เพื่อเป็นตัวอย่างของครัวเรือนที่สุ่มตัวอย่างได้นั้น โดยมีข้อกำหนดในการทำการสัมภาษณ์และเลือกตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

- ในกรณีที่ตัวอย่างในครัวเรือนที่สุ่มได้ ไม่อยู่ในครั้งแรกที่ทำการสัมภาษณ์ จะทำการนัดเพื่อสัมภาษณ์ในครั้งต่อไป ในระยะเวลาของการเก็บข้อมูลในพื้นที่นั้นๆ
- ในกรณีที่สมาชิกที่อาศัยอยู่จริงในครัวเรือนที่เป็นตัวอย่าง ไม่อาศัยอยู่ในชุมชนในช่วงระยะเวลาการเก็บข้อมูล ไม่ว่าจะกรณีใดๆ จะทำการจับฉลากเลือกตัวอย่างในครัวเรือนที่ทำการศึกษาใหม่ เพื่อให้จำนวนตัวอย่างมีความผิดพลาดจากประชากรที่ต้องศึกษาให้น้อยที่สุดหรือไม่มีเลย
- ในกรณีที่สุ่มได้สมาชิกในครัวเรือนที่สมาชิกผู้นั้น ไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้ด้วยตนเอง เช่นเป็นผู้พิการปัญญาอ่อนหรืออยู่ในช่วงมีสุขภาพร่างกายอ่อนแอจนไม่สามารถสื่อสารกับผู้เก็บข้อมูลได้ จะทำการสุ่มตัวอย่างในครัวเรือนนั้นใหม่ เพื่อให้ได้ตัวอย่างในครัวเรือนนั้นต่อไป
- การเก็บข้อมูลจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ละพื้นที่ โดยเริ่มจากเขตชนบทของอำเภอบ้านไผ่ก่อน แล้วจึงทำการเก็บข้อมูลในเขตเมืองอำเภอบ้านไผ่ตามลำดับ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ จึงมีการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังของประชากรตัวอย่าง ที่ให้การสัมภาษณ์ เช่น อายุ เพศ สถานภาพสมรส อาชีพ เป็นต้น และข้อมูลเพื่อการวัดระดับคุณภาพชีวิต เป็นการสร้างข้อความเพื่อวัดระดับคุณภาพชีวิตในลักษณะที่มี 5 ตัวเลือกคือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ก่อนการใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์จากประชากรที่เป็นตัวอย่าง ผู้ศึกษาจะมีการทดสอบแบบสอบถามก่อน โดยทำการสัมภาษณ์ตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ใช้ในการศึกษาในพื้นที่ศึกษา จำนวน 30 ตัวอย่าง เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบข้อความที่อาจจะกำกวมไม่ชัดเจน รวมทั้งการจัดลำดับคำถามต่างๆที่อาจจะขัดแย้งกันในแบบสอบถาม ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นดังนี้

ก. ความเที่ยงตรง (Validity) เป็นคุณสมบัติของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า เครื่องมือเหล่านั้นสามารถวัดได้ในสิ่งที่ต้องการศึกษาอย่างถูกต้องและครบถ้วนหรือไม่ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2539:115) ความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาพิจารณาจากเกณฑ์ 2 ประการดังนี้

1. ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เป็นความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสาระของเครื่องมือที่สร้างขึ้นกับเนื้อหาสาระของสิ่งที่ต้องการศึกษา

2. ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) เป็นความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมของข้อความถามกับพฤติกรรมที่เป็นเป้าหมายของสิ่งที่ต้องการจะวัด

โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความเที่ยงตรงตามโครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา พิจารณาจากการตรวจสอบโดยดุลยพินิจของอาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการที่มีความเชี่ยวชาญในงานด้านวิชาการที่ศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรเพื่อทำการตรวจสอบแก้ไข

ข. ความเชื่อมั่น (Reliability) เป็นคุณสมบัติของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือนั้นให้ผลในการวัดที่สม่ำเสมอ แน่นอน คงที่ (Stability or consistency) มากน้อยเพียงใด ความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พิจารณาจากรูปแบบ Coefficient of Internal Consistency และซึ่งผู้ศึกษาจะทำการตรวจสอบ หรือหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

โดยวิธีการแบบครอนบัค อัลฟา(Cronbach-Alpha) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Reliability Coefficient Alpha)

โดยยารตรวจสอบเพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการทำการศึกษา ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบ (Pre-test) กับประชากรตัวอย่างในพื้นที่ของอำเภอบ้านไผ่ในเขตเมือง 15 ตัวอย่างและเขตชนบท 15 ตัวอย่าง โดยประชากรทั้งหมดไม่เป็นประชากรที่จะทำการศึกษาจริง พบว่าค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.8382 ซึ่งประจักษ์ เปี่ยมสมบูรณ์ (2526:46) กล่าวว่าคุณค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าเพียงพอสำหรับใช้เป็นมาตรฐานของมาตรวัด

2. พิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระจากค่า Correlation Matrix ซึ่งพบว่าไม่มีตัวแปรอิสระตัวใดที่มีความสัมพันธ์กันเกิน 0.8 (ภาคผนวก ข. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบบันทึกครัวเรือน ซึ่งจะสัมภาษณ์ถึงจำนวนประชากรในครัวเรือนของครัวเรือนตัวอย่าง เพื่อนำคำตอบที่ได้มาสุ่มเลือกตัวอย่างจากครัวเรือนนั้นจำนวน 1 ตัวอย่าง ซึ่งจะสอบถามสถานภาพในครัวเรือน และความสัมพันธ์ของสมาชิกกับหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ลักษณะทั่วไปของประชากรที่ศึกษา ซึ่งเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนตัวของประชากรตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน การประกอบอาชีพ รายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ความเพียงพอของรายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม โรคประจำตัว และงานอดิเรก

ส่วนที่ 3 เป็นแบบประเมินบริการต่างๆ ที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 5 ด้านประกอบด้วย ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข ด้านสื่อสารมวลชนและข่าวสาร และด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 4 เป็นแบบประเมินระดับคุณภาพชีวิตของผู้ให้สัมภาษณ์ รวมเป็นคำถามทั้งหมด 20 ข้อ ในส่วนที่เป็นแบบประเมินคุณภาพชีวิตของประชากรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

1. ตัวแปรตาม คือ ระดับคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยของคะแนน จากการประเมินคุณภาพชีวิตของตนเองของผู้ให้สัมภาษณ์
2. ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย
 - 2.1 ตัวแปรลักษณะทางประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส โรคประจำตัว
 - 2.2 ตัวแปรลักษณะทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การประกอบอาชีพ รายได้ และความเพียงพอของรายได้
 - 2.3 ตัวแปรลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย การศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม เขตที่อยู่อาศัย และรูปแบบของครัวเรือน
 - 2.4 ตัวแปรลักษณะบริการต่างๆ ที่ได้รับจากรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย บริการต่างๆ 5 ด้านประกอบด้วย ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข ด้านสื่อสารมวลชนและข่าวสาร และด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อม

การวัดตัวแปร

การวัดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีการสร้างดัชนีสำหรับการวัดตัวแปรอิสระ และวัดระดับคุณภาพชีวิตซึ่งเป็นตัวแปรตาม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. อาชีพ อาชีพของประชากรแบ่งเป็น 8 ด้านประกอบด้วย

- ข้าราชการ	- ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ	- รับจ้าง
- พนักงานบริษัทเอกชน	- นักเรียน/นักศึกษา
- เกษตรกร	-ว่างงาน

2. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง จะทำการสัมภาษณ์รายได้ที่เกิดจากการประกอบอาชีพทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริมของประชากรที่ศึกษา ในกรณีของข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ลูกจ้างเอกชน และอาชีพที่ได้รับเงินเดือนประจำ จะใช้เงินเดือนประจําเป็นรายได้ แต่ในกรณีที่ประชากรเป็นเจ้าของธุรกิจเอง จะนำรายได้จากยอดขายหรือยอดขายมาหักลบกับรายจ่ายหรือเงินลงทุนในธุรกิจนั้นๆ โดยเป็นค่าเฉลี่ยในแต่ละเดือน และนำจำนวนรายได้ที่ได้จากการหักลบเงินลงทุนนั้นเป็นรายได้ในแต่ละเดือน

3. สถานภาพสมรส หมายถึง สถานภาพการสมรสของประชากรที่ศึกษา แบ่งเป็น

3.1 โสด

3.2 สมรสและอยู่ด้วยกัน

3.3 สมรสแต่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน

3.4 หม้าย

3.5 หย่า/ร้าง

4. ระดับการศึกษาสูงสุด หมายถึง ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดที่กลุ่มตัวอย่างสำเร็จการศึกษาหรือกำลังศึกษาอยู่ แบ่งเป็น

4.1 ไม่ได้เรียน หมายถึง ผู้ที่ไม่เคยเข้าโรงเรียนหรือเข้าเรียนแล้วไม่สำเร็จการศึกษาใดๆ เลย และจนถึงปัจจุบันก็ยังไม่ได้กลับเข้าโรงเรียนอีกครั้งหนึ่ง

4.2 ระดับประถมศึกษา

4.3 ระดับมัธยมศึกษา

4.4 ปวช. ปวส. และอนุปริญญา

4.5 ระดับปริญญาตรี

4.6 ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

5. เขตที่อยู่อาศัย หมายถึงเขตพื้นที่ที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ แบ่งเป็น

5.1 เขตเมือง หมายถึงเขตพื้นที่ที่มีฐานะเป็นเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

5.2 เขตชนบท หมายถึง เขตพื้นที่ที่อยู่นอกเหนือเขตเทศบาล

6. รูปแบบของครัวเรือน หมายถึง รูปแบบความสัมพันธ์ของคนในบ้าน (household arrangement) แบ่งเป็น 2 ประเภท (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2544:14-15)

6.1 ครอบครัวยุคเดียว (nuclear family) คือครอบครัวที่มีสามี ภรรยา และลูกอยู่ร่วมกันในบ้านเพียงหนึ่งชั่วอายุคน (generations)

6.2 ครอบครัวขยาย (extended family) คือครอบครัวที่มีคน 2 ชั่วอายุขึ้นไป อยู่ในครอบครัวเดียวกัน ผู้มีอำนาจที่สุดคือคนชั่วอายุแรก หรือพ่อแม่ของหัวหน้าครอบครัว

7. สมาชิกกลุ่มหรือชมรม หมายถึง การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือชมรมต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง เช่น กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มออมทรัพย์ หรือกลุ่มการศึกษา เป็นต้น

8. การวัดระดับบริการต่างๆ ที่ได้รับจากภาครัฐ จะแบ่งบริการต่างๆ ที่ได้รับจากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการศึกษาจำนวน 5 ข้อ ด้านเศรษฐกิจจำนวน 4 ข้อ ด้านสาธารณสุขจำนวน 6 ข้อ ด้านสื่อสารมวลชนและข่าวสารจำนวน 4 ข้อ และด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมจำนวน 5 ข้อ โดยแบ่งเป็นใช่และไม่ใช่ หากตอบใช่มีค่าคะแนนเท่ากับ 1 และหากตอบไม่ใช่มีค่าคะแนนเท่ากับ 0 โดยจะทำการรวมของแต่ละด้านไว้ด้วยกันเพื่อแบ่งตัวแปรออกเป็น 5 ตัวแปร คือตัวแปรบริการด้านการศึกษา ตัวแปรบริการด้านเศรษฐกิจ ตัวแปรบริการด้านสาธารณสุข ตัวแปรบริการด้านสื่อมวลชนและข่าวสาร และตัวแปรบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อม

9. การวัดคุณภาพชีวิต มีคำถามเพื่อเป็นการวัดคุณภาพชีวิตจำนวนทั้งหมด 20 ข้อในส่วนที่เป็นแบบประเมินคุณภาพชีวิตของประชากรที่ศึกษา

ซึ่งการวัดจะใช้มาตรวัดทัศนคติแบบไลเคอร์ทสเกล โดยมีระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ ได้แก่ สูงมาก สูง ปานกลาง ต่ำ และต่ำมาก โดยกำหนดค่าคะแนนจากมากไปน้อย คือ 5-4-3-2-1 ในข้อคำถามที่เป็นไปในทิศทางบวก และจากน้อยไปหามาก คือ 1-2-3-4-5 ในข้อที่คำถามเป็นไปในทิศทางลบ และเมื่อนำมารวมกันทุกมิติแล้วจะมีค่าคะแนนระหว่าง 20-100 คะแนน แล้วนำไปหาค่าทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตที่ประเมินโดยตนเองของประชากรตัวอย่าง กับตัวแปรที่ได้กำหนดขึ้นต่อไปโดยกำหนดระดับคุณภาพชีวิตของประชากรเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับสูงมาก	มีค่าเฉลี่ยของคะแนน 4.50-5.00
ระดับสูง	มีค่าเฉลี่ยของคะแนน 3.50-4.49
ระดับปานกลาง	มีค่าเฉลี่ยของคะแนน 2.50-3.49
ระดับต่ำ	มีค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.50-2.49
ระดับต่ำมาก	มีค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.00-1.49

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้ศึกษาได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการเป็นระยะเวลาประมาณ 2 เดือน คือระหว่าง 1 พฤศจิกายน – 30 ธันวาคม พ.ศ.2547 โดยผู้ศึกษาจะเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามเองทั้งหมด โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้ศึกษาทำการติดต่อผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่ราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อแนะนำตัว ชี้แจงและขอความร่วมมือ ในการให้ประชากรในพื้นที่ตอบแบบสอบถาม
2. ผู้ศึกษานำจดหมายโดยการรับรองของผู้อำนวยการหลักสูตรสาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พร้อมแบบสอบถามมอบให้กับผู้นำชุมชนเพื่อขออนุญาตในการให้ประชากรในชุมชนร่วมตอบแบบสอบถาม
3. ผู้ศึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา รูปแบบของแบบสอบถาม วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามให้แก่ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือและสร้างความเข้าใจที่ดีกับประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
4. ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจนได้ข้อมูลครบถ้วนตามจำนวนที่ต้องการ และตรวจสอบความเรียบร้อย ความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ในส่วนของวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลนั้น ผู้ศึกษาได้กำหนดสถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์บริการต่างๆ ที่ได้รับ การวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิต และการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิต โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

เป็นการอธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ตัวแปรระดับกลุ่ม ประกอบด้วย เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด การประกอบอาชีพหลัก การประกอบอาชีพเสริม ความเพียงพอของรายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม การมีงานอดิเรกทำ เขตที่อยู่อาศัย สถานภาพในครัวเรือน ประเภทของครัวเรือน และบริการต่างๆ ที่ได้รับ นำเสนอโดยการใช้ความถี่ และร้อยละ

1.2 ตัวแปรช่วง ประกอบด้วย อายุ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน นำเสนอโดยการใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด

2. การวิเคราะห์บริการต่างๆ ที่ได้รับ

บริการต่างๆ ที่ได้รับประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข ด้านสื่อสารมวลชนและข่าวสาร และด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อม นำเสนอโดยการใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการนำเสนอ ในบริการที่ได้รับในแต่ละข้อ และใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดในการนำเสนอบริการต่างๆ ที่ได้รับในแต่ละด้าน

3. การวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของประชากร

การนำเสนอระดับคุณภาพชีวิตของประชากรตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในข้อที่หนึ่งนั้น ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์โดยการใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการนำเสนอระดับคุณภาพชีวิตในแต่ละข้อ และความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด ในการนำเสนอระดับคุณภาพชีวิตรวมในแต่ละมิติ และระดับคุณภาพชีวิตรวมทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับระดับคุณภาพชีวิต ผู้ศึกษาเลือกใช้สถิติทดสอบ F ของการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับระดับคุณภาพชีวิต โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย